

9. Indiánské povstání

Uplynulo několik let a my jsme si s knězem Johanem Klesingerem mohli říct, že misie v Sisoguichi vzkvétá. Podařilo se nám obnovit kostel a dům po našich předchůdcích. Přemlouvali jsme Tarahumary z širého okolí žijící v jeskyních a boudách z trávy, aby se přestěhovali do blízkosti kostela. Z nízkých dřevěných a kamenných domků vznikla během jednoho roku vesnice. Údolí kolem misie bylo velmi úrodné, kukuřičná pole měla mnohonásobné výnosy. Snažili jsme se podobné osady podle evropského vzoru zakládat i ve vedlejších údolích. Indiány usazené na jednom místě bylo mnohem lehčí získávat pro křesťanství a počet nově pokřtěných byl po nějakém čase omezen skutečností, že jsme na to byli sami dva. Potřebovali jsme nutně

další kněze a žádali Otce visitadora o posily. Nedočkali jsme se jich, ale zato vznikla asi čtyřicet leguí od nás nová misie San Francisco de Borja. Měli jsme souseda, vzdáleného sice, ale přece... Požádal jsem Johana, aby mně vysvětlil, jak jsou legue dlouhé. „Zdejší lidé počítají legui podle toho, kolik ujde člověk za hodinu. Jedna legue je jedna pěší hodina, tedy necelých pět kilometrů.“

I přes značnou vzdálenost se mi podařilo Otce Verdiera z nové redukce navštívit. Jeho chování k Indiánům se mi zdálo zbytečně přísné, ale nic jsem neříkal. Zdálo se mi nevhodné svého bratra z Tovaryšstva Ježíšova nějak poučovat. Poblíž nově vzniklé vesnice San

Francisco de Borja byla záhy objevena ložiska stříbrné rudy, a tak se v kraji objevili noví lidé. Jejich soužití s Indiány nebylo sice idylické, ale k třenicím nedocházelo. Horší situace nastala s příchodem Raúla Carranzy a jeho pomocníků. Carranza byl velmi bohatý, skoupil veškerá práva na těžbu a otevřel veliký důl na stříbro. Tarahumarové nebyli příliš zvyklí pracovat. Vždycky vypěstovali tolik kukuřice, kolik potřebovali, jinak se radši toulali po horách a lovíli zvěř. Raúl Carranza z nich násilím dělal horníky, kteří museli od rána do večera dřít za minimální odměnu. Nespokojenost rostla.

U nás v Sisoguichi bylo naštěstí všechno při starém. Tarahumarové si oblíbili chov ovcí. Johan je naučil zpracovávat vlnu, ze které indiánské ženy tkaly krásné oděvy ozdobené pestrobarevnými nitěmi. Byl to život bližší jejich srdcím. Většina domorodců z naší redukce už vyznávala křesťanskou víru. Nezabavili se úplně starého uctívání Slunce a Měsíce a některých pověr a my je za to netrestali. Doufali jsme pevně v pomoc Boží, trpělivě vysvětlovali těm prostým lidem, co se sluší a patří a jak se má chovat opravdový křesťan. Chápali jsme, že to bude nějaký čas trvat, než si víru v Ježíše Krista osvojí.

Jednou pozdě večer kdosi zabušil na dveře našeho misijního domu. Johan Klesinger šel otevřít a do místnosti nám vrávoravě vpadl Otec Verdier ze San Francisca de Borja. Jeho šat byl na boku promočený krví.

„Přišel jsem vás varovat,“ vydechl těžce. „Povstání! Tarahumarové povstali!“

Zdálo se, že ztrácí vědomí, stačil jsem ho zachytit, aby neupadl na podlahu. Uložili jsme Otce Verdiera na lůžko a ošetřili ošklivou ránu na boku. Johan vyšel před dům. Ve vesnici byl naprostý klid, jen Verdierův oslík postával u zdi a hledal něco k snědku. Zůstali jsme pro jistotu vzhůru celou noc. Když se Otec Verdier vzpamatoval a odpočinul si, začal nám líčit události ze San Francisca de Borja.

„Šli jsme se señorem Carranzou přes vesnici k naší misi. Najednou k nám přiběhl ten buřič Antonio se svými bezbožnými rebely a začali nás bodat noži a oštěpy. Señor Carranza zůstal ležet v krvi na cestě a já bych také zle skončil, ale někdo přivolal pomoc a z Carranzova domu nás přišli chránit. Povstalců však bylo stále víc, ustoupili jsme k naší misi, ale dovnitř jsme už nemohli. Podařilo se mi vsednout

na osla a ujet z té vřavy, a tak ani nevím, jak to všechno dopadlo. Musím vás varovat. Indiáni jsou divoši, v kostele si netroufnou, ale v horách nad vesnicí se pořád oddávají modloslužebnictví jako pohani. Však jsem nechal některé potrestat Carranzovými dozorcí.“

Podívali jsme se s dobrotivým Johanem na sebe a marně zaháněli rozpaky. Nevypadalo to, že by se naši Tarahumarové chystali

ke vzpouře... Tužil jsem už dávno, že Otec Verdier zacházel s domorodci s větší přísností, než bylo vhodné. Možná, že to myslel dobře, ale beztaktnost a zbytečný spěch je při obracení duší na víru spíše na škodu. A bezcitný Carranza tomu všemu nasadil korunu.

Když se Otec Verdier zotavil a mohl se zúčastnit bohoslužeb v našem kostele, jen stěží maskoval údiv. Tarahumarové se modlili vroucně a pokorně. Po mši bylo obvyklé, že za námi někteří z nich přicházeli, aby se poradili, co s nemocným dítětem nebo jak vylepšit své hospodaření. Otec Verdier mlčel, a když jsme se ocitli v misijním domě o samotě, zavrtěl hlavou.

„Oni vás snad mají opravdu rádi.“

V Sisoguichi se objevil početný vojenský oddíl. V San Franciscu de Borja potlačil indiánskou vzpouru a vracel se přes naši misi zpátky do Chihuahuy. Později jsem se dověděl, že Indiáni z Verdierovy redukce byli Carranzovými dozorci hrubě tělesně trestáni a několik jich zemřelo. V drtivé většině jezuité z Tovaryšstva Ježíšova odsuzovali násilí na domorodém obyvatelstvu, Otec Verdier k tomu, bohužel, nenašel odvahu. Za útisk zaplatili nejvyšší cenu bezohledný Carranza a vůdce rebelů Antonio, kterého zabili vojáci.

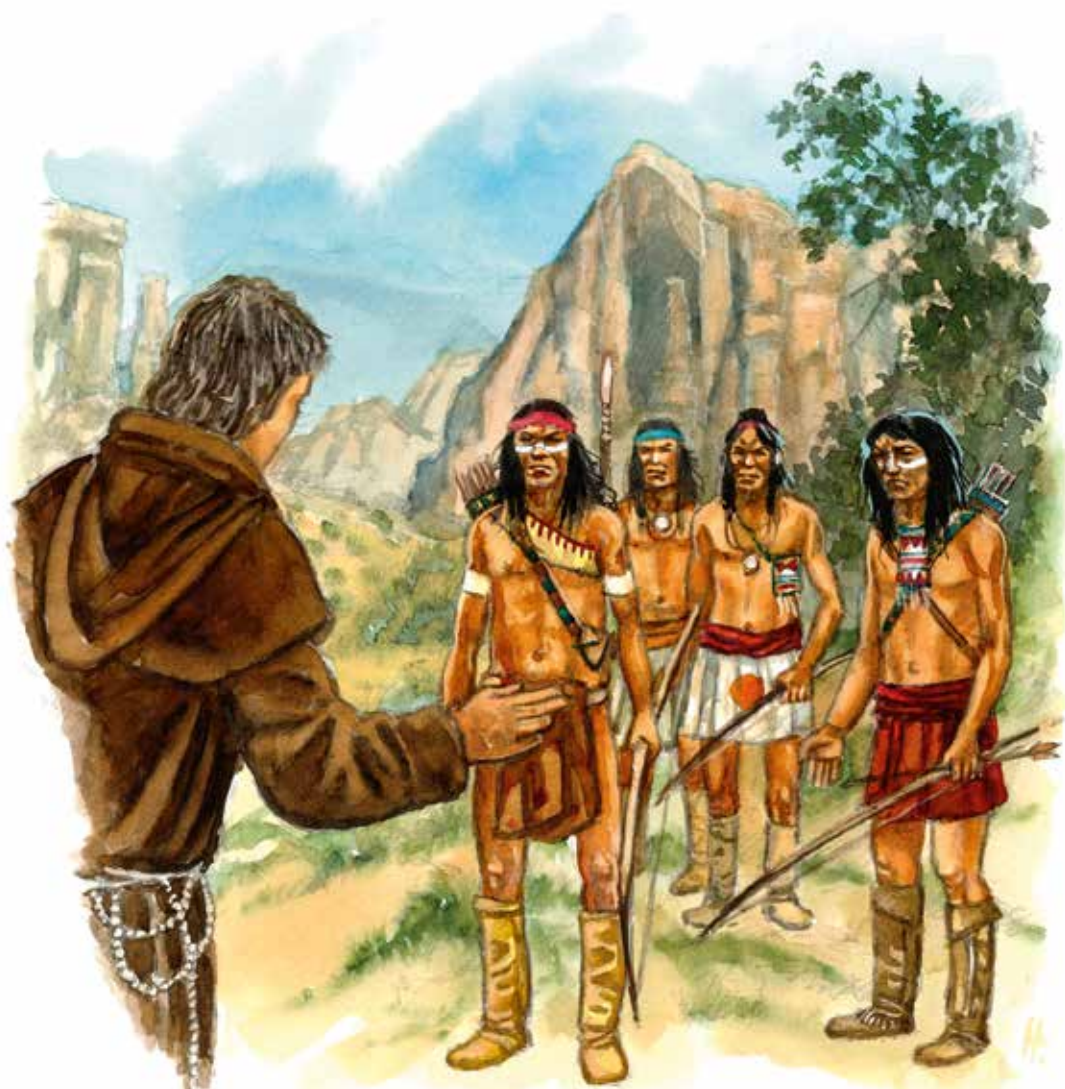
Stříbrný důl nebyl našťastí obnoven. Ukázalo se, že ložisko neoplývalo takovým výnosem, aby se těžba vyplatila. Otec Verdier se do misie vrátil a dostal posilu, bratra Solorzana. Po Verdierových zkušenostech u nás se situace v San Francisku de Borja zlepšila a uklidnila.

10. V lovištích Apačů

Otec visitador prováděl inspekce po misiích v oblasti horní Tarahumary. Poměry u nás v Sisoguichi byly tak znamenité, že moje stálá přítomnost už nebyla nutná. Jezdíval jsem tedy koňmo do redukcí, kde neměli duchovního správce. Někteří bratři z Tovaryšstva Ježíšova zemřeli nebo byli přeloženi, a tak jsem je musel zastupovat. Poznal jsem kraj kaňonů, lesů a hor tak jako málokdo.

Možná že to byl hlavní důvod, proč si mě do Chihuahuy pozval pan provinciál Cristobal de Clamas, když organizoval výzkumnou

expedici do severozápadních oblastí. Postarší bělovlasý pán mě přijal ve svém domě spolu s donem Jimenezem, velitelem pevnosti, aby nám celou záležitost vysvětlil.

„Počet našich misí v Kalifornii a na řece Gile utěšeně stoupá. Pracují tam i naši lidé z České provincie, Otče Matyáši. Potíž je v tom, že s nimi máme spojení pouze po moři. To je velmi zdlouhavé. Je třeba najít cestu po souši přes Sonoru a horské pouště až k řece Gile. Měla by to být co nejbezpečnější a nejkratší cesta. Kolik vojáků můžete vzít s sebou, done Jimenezi?“

„Možná deset, víc určitě ne, Otče Cristobale.“

„Našel bys spolehlivého průvodce, Otče Matyáši?“

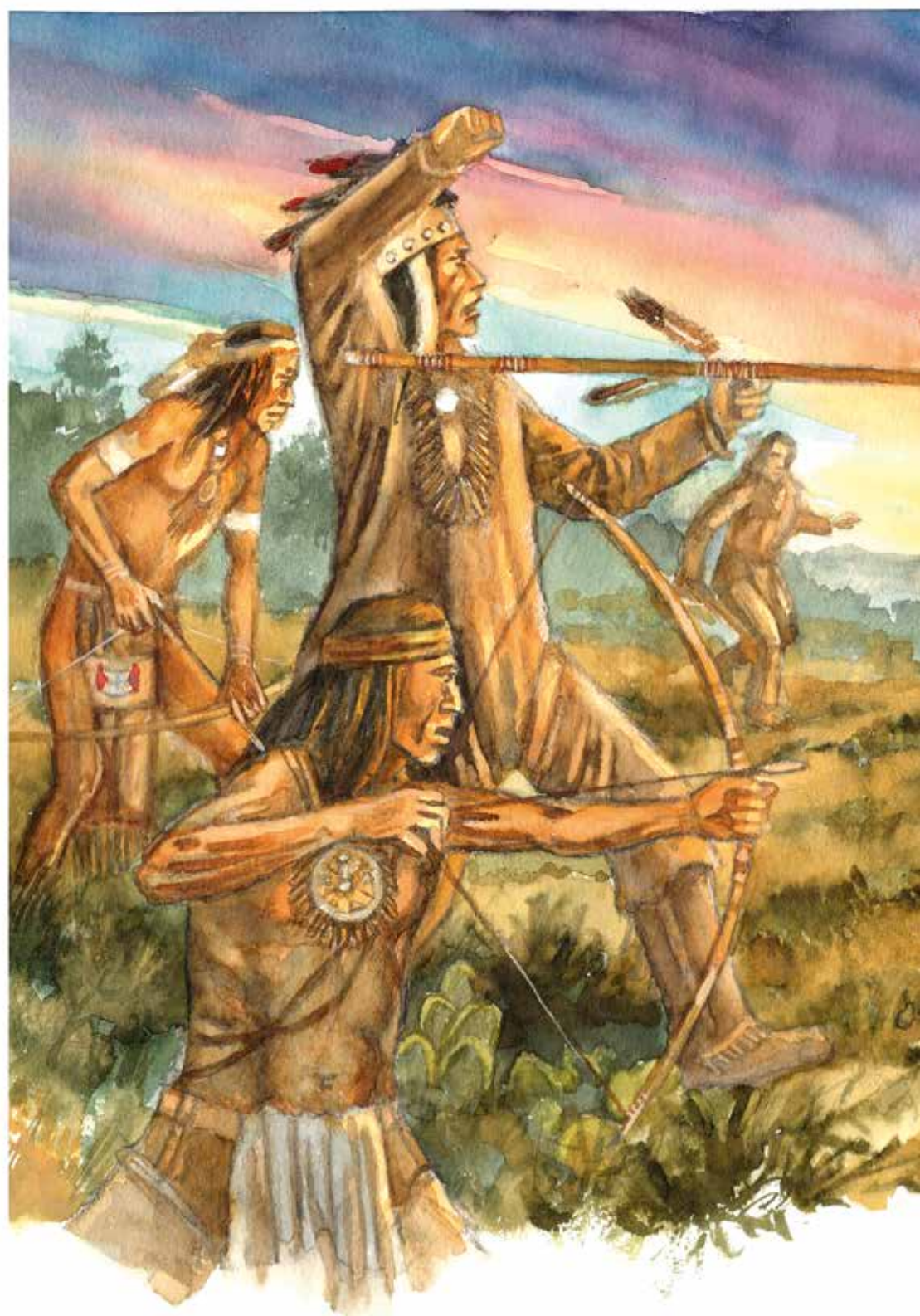
„V mé redukci se jistě najde,“ přikývl jsem a vzpomněl si na Retanu. S tímhle mladým Indiánem byla trochu potíž, nechtěl se přestěhovat nastálo do vesnice a pořád se toulal po horách. Na výzkumnou expedici by se ale určitě hodil.

Asi po dvou týdnech vyrazila z Chihuahuy směrem na severozápad skupina jezdců na koních. Devět vojáků pod vedením dona Jimeneze a já s Retanou jsme se vydali hledat cestu z Tarahumary k misiím na řece Gile. Krajina byla zpočátku podobná té, kterou jsem znal ze své redukce a z výprav po okolí. Cestovali jsme údolím podél řek a potoků, prodírali se tropickou vegetací a přejížděli travnaté náhorní plošiny. U pramenů řeky Yaguí jsme narazili na první nepřátelsky naladěné Indiány. Pozorovali nás z bezpečné vzdálenosti. Stáli nehnutě a zachmuřeně mezi skalami a od útoku je nejspíš odrazoval náš vojenský doprovod. V noci jsme museli postavit stráž. Snažil jsem se s pomocí Retany s nimi navázat přátelský kontakt, aby se dalším cestujícím ke kalifornským misiím cestovalo bezpečněji, ale nepodařilo se mi to. Čím dál tím severněji ubývaly lesy a pastviny. Protloukali jsme se kamenitou pouští a stále častěji řešili problém, kde vzít vodu pro koně a čím je nakrmit. Později se tvář pouště změnila, projížděli jsme krajinou obrovských kaktusů. Některé exempláře převyšovaly svou výškou jezdce na koni skoro třikrát.

Jednou pozdě odpoledne se Retanovi podařilo najít ve skalní kotlině studánku. Rozhodli jsme se, že už nebudeme pokračovat v cestě, protože bychom do večera tak báječné místo pro táboření sotva našli. Když se začalo šerit, skaliska a pichlavá křoviska v okolí mně už tak vlídná nepřipadala. Don Jimenez postavil stráž ke koním pasoucím se opodál na trávě. Cítil jsem se podivně stísněný, jako by něco nepěkného viselo ve vzduchu. Snědl jsem pár kukuřičných placek, napil se vody a po večerní modlitbě ulehl na vlněnou tarahumarskou pokrývku. Vojáci se poskládali různě kolem, jenom stráž zůstaly vzhůru. Pořád jsem se převaloval a podařilo se mi usnout až pozdě v noci. Najednou se mnou někdo zatřásl, asi Retana, a temnotu prořízl ďábelský jekot drásající uši. Podivné stíny běhaly kolem nás a mávaly oštěpy a válečnými kyji. Vojáci se našťestí rychle vzpamatovali, vystřelili z mušket a vytasili meče. Hromové rány útočníky trochu zaplašily, ustoupili dál do tmy a zřejmě vyčkávali. Retana se držel v mé blízkosti a já cítil, že se celý chvěje.

„Apači,“ zašeptal chraptivě. „Přepadli nás Apači.“

Pocítil jsem skoro fyzický dotek hrůzy, tak strašnou a divokou pověst měli apačští válečníci po celém severním Mexiku. Vojáci překotně dobýjeli muškety a čekali na nový útok. Na východě oblohy se objevil zlatožlutý proužek a pomalu se rozednívalo. Všude bylo hrobové ticho.

Někde v dálce zazpíval pták a já pocítil první náznaky úlevy. Vyhráno však nebylo.

Apači svoje přepadení nezopakovali, ale následky jejich noční návštěvy byly pro naši expedici tragické. Jeden voják byl mrtev a další dva ošklivě zraněni indiánskými šípy. Hrdlo se mi stáhlo úzkostí, když jsem zaslechl zoufalý křik dona Jimeneze.

„Madre de Dios, ukradli nám koně!“

Apači zabili stráž a oloupili nás o všechna zvířata. Zůstali jsme uprostřed pusté a neznámé krajiny bez koní. Co teď? Po krátké poradě s donem Jimenezem a Retanou jsem musel s těžkým srdcem uznat, že v naší objevitelské cestě nemůžeme pokračovat. Divokou Sonoru bychom pěšky nepřešli. Nezbylo nic jiného, než prosit o milosrdenství a pomoc Boží, abychom se dokázali vrátit do blízkosti Chihuahuy.

Zpáteční cesta byla těžká a nebezpečná. Museli jsme brát ohled na zraněné a neustále být ve střehu, abychom se nenechali zaskočit bojovnými Indiány. Ukázalo se, že i přes osobní statečnost členů výpravy byl úkol pro malou skupinu příliš těžký. S politováním jsem musel pro pana provinciála napsat zprávu, že najít trasu spojující po souši Chihuahuu s misiemi na řece Gile se nepodařilo. Snad se to povede nějaké větší a lépe vybavené expedici někdy později.